

Lapseki İlçesi'nin Tarım Potansiyeli

Neşe YILMAZ^{1*}

Engin Gür²

Ali KAÇAN³

¹ ÇOMÜ, Lapseki Meslek Yüksekokulu, 17800, Çanakkale

² ÇOMÜ, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, 17020, Çanakkale

³Lapseki İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü,17800, Çanakkale

*Sorumlu yazar: nesityildiz@comu.edu.tr

Özet

Lapseki Marmara Bölgesinde yer almaktadır. Sahip olduğu coğrafik yapı ve ekolojik koşullar sebebiyle ülkemizin tarım potansiyeli ve ürün çeşitliliği yüksek ilçeler arasında yer almaktadır. Topraklarının verimli olması, ikliminin çok sert geçmemesi ilçede tarımsal üretimin önemini daha da arttırmıştır.

Lapseki, 361.788 dekar tarım arazisine sahiptir ve bu arazilerin; %32 tarla ziraati arazisi, %18meyve bahçesi, %3'ü sebze ziraat arazisi olarak kullanılmaktadır. Ticari değerli ürünler ön plana çıkmıştır ve bölge halkının üretimini önemli ölçüde etkilemiştir. Bölgede özellikle yoğun olarak meyve yetiştirilmekte ve yüksek kalitede ürün elde edilebilmektedir. Lapseki şeftali, nektarin ve kiraz yetiştiriciliğinde marka haline gelmiştir. Yüksek gelir getiren şeftali yetiştiriciliği, tarım ile uğraşan nüfusun geçim kaynağını oluşturmaktadır. Türkiye şeftali üretiminin %11,10' luk kısmı Lapseki İlçesinden karşılanmaktadır. Özellikle ihracat açısından önemli olan tür ve çeşitlerin yetiştiriciliğinin yapılması gerek bölge ve gerekse ülke ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: meyve, şeftali, nektarin, kiraz, lapseki

Agricultural Potential of Lapseki District

Abstract

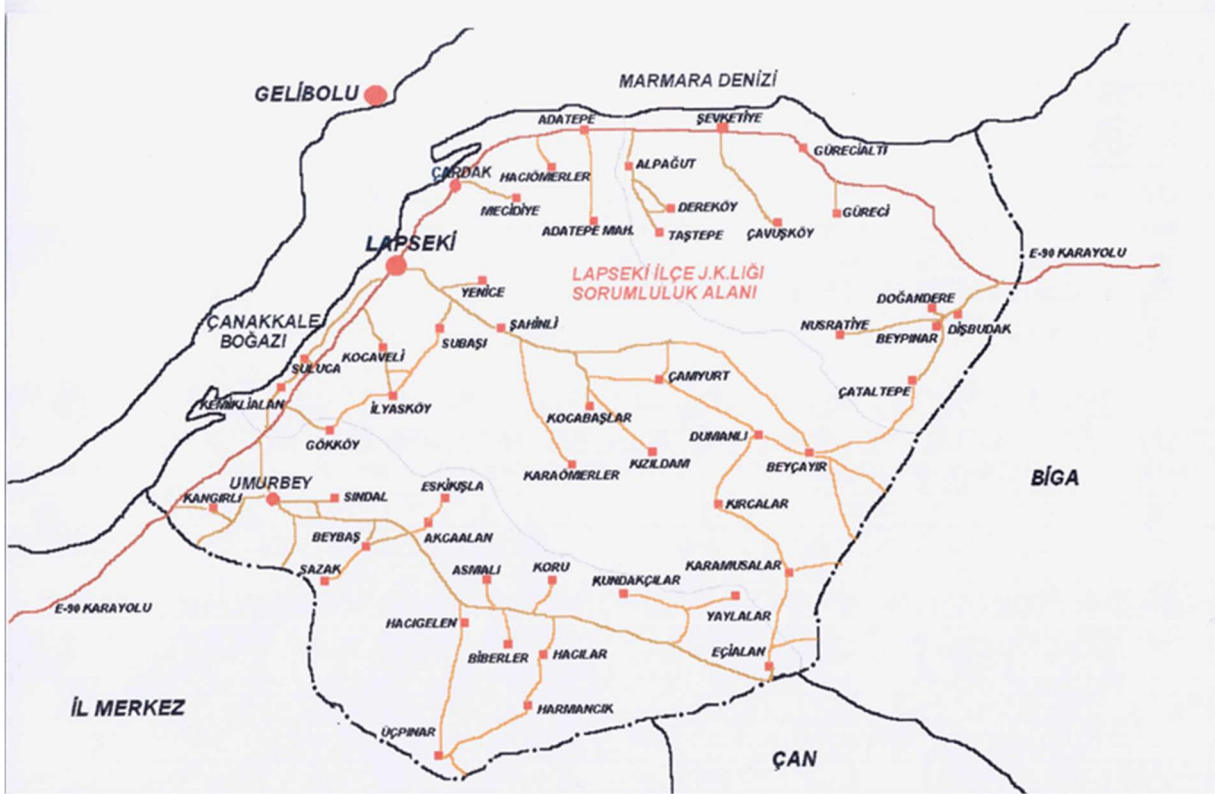
Lapseki is located in the Marmara Region. It is among the districts with high agricultural potential and crop diversity in our country due to its geographical structure and ecological conditions. Due to the productivity of the soil and the uncritical climate, has increased the importance of agricultural production in the district.

Lapseki has totally 361.788 decare of agricultural field and these land is used as agricultural land (32%), orchard (18%), and vegetable producing area (3%). Products of commercial value came to the fore and significantly affected the production of the people living in the district. Moreover, fruit is grown intensively in the region and high quality products can be obtained. Lapseki has become a brand for peach, nectarine and cherry growing. High-income peach cultivation constitutes the livelihood of the population engaged in agriculture. 11.10% of Turkey's peach production are obtained from the Lapseki County. The cultivation of the species and varieties that are especially important in terms of exports have great importance both for the economy of the region and the country.

Keywords: fruit, peach, nectarine, sweet cherry, lapseki

Giriş

Tarım; insanların en temel ihtiyacı olan beslenme ihtiyacını karşılamasından dolayı vazgeçilmez öneme sahip faaliyet dalıdır. Lapseki İlçesi tarım sektöründe önemli bir yere sahiptir ve en önemli ekonomik geliri tarımsal üretimdir. Lapseki, Marmara Bölgesi'nde, Çanakkale İline bağlı, boğaz kıyısında kurulmuş, 40° 20' N ve 26° 41' E enlemlerinde olup, 955 km² 'lik yüzölçümüyle, jeopolitik ve stratejik konumda bulunan bir ilçedir (Şekil 1).

Şekil 1. Lapseki Haritası

Konum özelliklerinden dolayı ilçe, eski çağlardan itibaren önemini korumuş ve farklı yerleşimlere sahne olmuştur (Öztürk ve ark., 2018). Lapseki İlçesi arazi yapısı genel olarak dağlık ve engebelik bir yapıya sahiptir. Engebelik kısımlar orman örtüsü ile kaplıdır. Bu kısımlarda bulunan ormanların kereste değeri bulunmamaktadır ve baltalık örtü şeklindedir. Dağlar Çanakkale Boğazına paralel uzanır ve bu yüzden kıyı kesimlerde Çardak-Umurbey Belediyeleri yer alır. İç kesimler ise engebeli alanlarla örtülüdür. İlçenin rakımı 3 metredir (Tan ve ark., 2008).

Lapseki gerek iklim gerek toprak özellikleri bakımından çeşitli ve kaliteli ürün yetiştirilmesine elverişli bir yapıya sahiptir. Her türlü meyve, sebze, hububat ve yem bitkisi üretimi yapılmasına rağmen özellikle meyve üretiminde ihtisaslaşmış bir yapıya sahiptir (Tan ve ark., 2008). Başlıca üretilen meyve türleri; şeftali, nektarin, kiraz, erik, elma ve ayvadır. Üretimi yapılan meyve türlerinden en önemlisi şeftali olup, Lapseki İlçesi şeftali üretimi (76,712 ton) Türkiye üretim miktarının % 11,10' luk kısmını karşılamaktadır (Anonim, 2020a).

Arazi Kullanımı

Lapseki İlçesi'nde 2019 yılı itibari ile 361.788 dekar tarım arazisinin; %32'sini tarla ziraati arazisi, %18' ini meyve bahçesi, %3'ü sebze ziraati arazisi olarak kullanılmaktadır ve %39' luk payı

Lapseki İlçesi'nin Tarım Potansiyeli

tarıma elverişli olup, kullanılmayan arazilerden (orman bitki örtüsü) oluşmaktadır (Çizelge 1). Bölgede bulunan; Umurbey Barajı, Bayramdere Barajı, Beybaş Göleti, Alpagut Göleti, Nusretiye Göleti sayesinde tarım arazilerinin önemli miktarı sulama imkanına sahiptir (Tan ve ark., 2008). Sulanan tarım arazileri 110.937 da alan ile %41,69' luk paya sahiptir (Anonim, 2020b).

Çizelge 1. Lapseki İlçesi Tarım Alanlarının Durumu (Anonim, 2020b).

	TARIM ARAZİSİNİN CİNSİ	ALANI (da)	PAYI (%)
1	Tarla Ziraatı Arazisi	114.105	%32
2	Meyve Bahçesi	63.862	%18
3	Sebze Ziraatı Arazisi	12.159	%3
4	Nadas Arazisi	30.512	%8
5	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi (Orman bitki örtüsü)	141.150	%39
T O P L A M		361.788	%100

Lapseki İlçesi tarım arazilerinin %32'sinde tarla bitkileri üretimi yapılmaktadır. Bu üretim 15,960 da sulu tarım ve 98,145 da kuru tarım olmak üzere toplam 114,105 da alanda gerçekleştirilmektedir. Ürün bazında dağılıma bakıldığında, önemli bir payı 47,100 da alanda 19,782 ton ile buğday (kuru) oluşturmuştur. Bu üretimi; İtalyan çimi (yemlik), mısır silajlık (1. ekim ve 2. ekim) ve arpa (kuru) üretimi izlemiştir (Çizelge 2). Bölgede ekimi yapılan diğer tarla bitkilerine bakıldığında, sulu tarım arazilerinin varlığı ikinci ürün olanağı sağlamıştır ve tarım ürün deseninin genişlemesine neden olmuştur (Anonim, 2020c).

Çizelge 2. Lapseki İlçesi 2019 Yılı Tarla Bitkileri Ürün Dağılımı (Anonim, 2020c).

Ürünler	Ekilen Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)
Arpa (Diğer) Kuru	13.300	5.600
Arpa (Diğer) Sulu	1.500	900
Arpa(Yeşil ot)	1.350	4.050
Aspir Sulu	250	50
Ayçiçeği (Yağlık) 1. Ekiliş Kuru	3150	881
Ayçiçeği (Yağlık) 1. Ekiliş Sulu	1200	480
Bakla (Yemelik, kuru)	510	130
Bezelye (Yemlik) (Yeşil ot)	460	380
Buğday (Diğer) Kuru	47.100	19.782
Buğday (Diğer) Sulu	4.500	2.520
Buğday (Yeşil ot)	460	1380
Çavdar (Dane)	3.000	1.050
Çeltik (1.Ekiliş)	180	147
Fasulye (kuru) Sulu	360	70
Fiğ (Adi) (Yeşil ot)	2.700	5.400
İtalyan Çimi (Yemlik)	4.200	18.900
Kanola (Kolza) Kuru	1.150	404
Mısır (Dane) 1.ekiliş	170	119
Mısır Silajlık(1.ekiliş)	2.700	13.500
Mısır Silajlık(2.ekiliş)	2.500	11.500

Lapseki İlçesi'nin Tarım Potansiyeli

2019 yılı verilerine göre Lapseki'de 12,271 da alanda 51,470 ton sebze üretimi gerçekleştirilmiştir. Sebze üretimi yapılan alanların % 98'i sulu tarım arazisidir. Sebze üretiminde en yüksek üretim miktarı 32,290 ton (4,600 da) ile domates (sofralık, salçalık) ve 9,024 ton (2,342 da) ile bibere (salçalık-kapya, sivri, dolmalık) aittir. Bölgede üretimi yoğun olarak yapılan diğer sebzeler kavun, karpuz ve patlıcan gibi ürünlerdir (Çizelge 3) (Anonim, 2020d).

Çizelge 3. 2019 Yılı Lapseki İlçesi Sebze Üretimi (Anonim, 2020d).

Ürünler	Ekilen Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)
Bakla (Taze)	325	280
Biber (Dolmalık)	202	343
Biber (Salçalık,Kapya)	1.815	6.443
Biber (Sivri)	1.230	1.968
Domates (Salçalık)	900	6.390
Domates (Sofralık)	3.700	25.900
Fasulye (Taze)	180	234
Hıyar (Sofralık)	90	225
Ispanak	86	106
Karnabahar	71	163
Karpuz	1.020	3.315
Kavun	1.390	3.086
Marul (Göbekli)	70	146
Marul (Kıvırcık)	120	276
Patlıcan	345	690
Pırasa	85	238
Soğan (Taze)	115	230

Tarım potansiyeli ve ürün çeşitliliği yüksek olan Lapseki İlçesi meyve üretiminde önemli bir yere sahiptir. 1,480 da Bağ, 5,240 da zeytin, 57,142 da diğer meyve alanları olmak üzere 63,862 da alanda meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ticari değere sahip ürünler bölgede ön plana çıkmıştır ve üreticileri ekonomik olarak önemli ölçüde etkilemiştir. Lapseki İlçesinde yetiştirilen en önemli meyve türleri; şeftali, nektarin ve kirazdır. İlçede şeftali üretimi toplam meyve üretimi içerisinde en yüksek paya sahiptir (Anonim, 2020e).

Lapseki İlçesi şeftali üretimi (76,712 ton) Türkiye üretim miktarının % 11,10' luk kısmını karşılamaktadır. Lapseki İlçesi, Çanakkale toplam şeftali üretiminin %60,22' sini karşılamaktadır. 2019 yılı Türkiye şeftali üretim sıralamasına bakıldığında; 126,487 ton ile Çanakkale birinci, 113,795 ton ile Mersin ikinci, 109,916 ton ile Bursa üçüncü ve 74,200 ton ile İzmir'in dördüncü sırada yer aldığı görülmüştür (Anonim, 2020f).

Türkiye 2019 yılı toplam nektarin üretiminin %13'lük kısmını karşılayan Lapseki İlçesi (18,762 ton), Çanakkale nektarin üretiminin %51' ini karşılamıştır. 2019 yılı Türkiye nektarin üretim sıralamasında; Çanakkale (36,569 ton) birinci, Bursa (32,559 ton) ikinci, Mersin (29,316 ton) üçüncü ve Adana (20,595 Ton) dördüncüdür (Anonim, 2020g).

Üretilen şeftali ve nektarin çeşitleri başta Rusya olmak üzere Ukrayna, Belarus ve dünyanın birçok ülkesine ihraç edilmektedir. Yapılan üretimin %60-70 'lik kısmı ihraç edilmekte olup, geri kalan

Lapseki İlçesi'nin Tarım Potansiyeli

diğer kısmının büyük bir bölümü İstanbul İli başta olmak üzere iç pazarda tüketimi söz konusudur (Anonim, 2020h).

Çanakkale yöresinde özellikle Lapseki ilçesi kaliteli şeftali ve nektarin yetiştiriciliği bakımından önemli bir ilçedir. Yörede yetiştiricilik 40 yakın çeşit ile yoğun biçimde gerçekleştirilmektedir. Başlıca üretilen şeftali ve nektarin çeşitleri; Early May Crest (Menekşe), May Crest, Dixired, Redhaven, Gloheaven, Cresthaven, O'Henry, J.H.Hale, Blake, Monreo, Elegant Lady, Venüs, Silver King, Caldesi-2000, Summer Red, Abdos (tescillenmemiş yerel genotip), Sırrı (tescillenmemiş yerel genotip), Extreme' dir (Gür, 2012). Lapseki yöresine iyi adapte olmuş, uzun yıllardan beri yetiştiriciliği yapılan ve kalitesi bakımından da diğer standart şeftali çeşitlerinden kendini ayıran bazı yerel genotipler bulunmaktadır. Çok geççi hasat edilen Sırrı genotipi meyve kalitesi ve muhafazaya uygunluğu bakımından Çanakkale ve Türkiye için ümitvar çeşit adaylarındandır.

Lapseki İlçemiz 6,910 tonluk kiraz üretimi ile Türkiye'deki toplam üretim miktarının % 1.04' lük kısmını karşılamaktadır (Çizelge 4) (Anonim, 2020i). Çanakkale İli 2019 yılı kiraz üretiminde 21,953 tonluk üretim ile Türkiye kiraz üretiminde onuncu sırada yer almaktadır (Anonim, 2020i). İlçemizde üretilen kiraz çeşitleri başta Almanya ve İngiltere olmak üzere çok sayıda ülkeye ihraç edilmektedir. Üretilen kirazın %50-60'lık kısmı ihraç edilmekte olup, gerisinin İstanbul piyasası ve iç pazarda tüketimi söz konusudur. Bölgede başlıca üretilen kiraz çeşitleri; 0900 Ziraat, Early Burlat, Premier Giant, Regina, Van ve İznik Karası'dır (Anonim, 2020j).

Çizelge 4. 2019 Yılı Lapseki İlçesi Meyve Üretim Alanları ve Miktarları (Anonim, 2020j).

Ürünler	Kapladığı Alan (Da)	Üretim Miktarı (Ton)
Armut	280	410
Ayva	215	1.456
Badem	380	262
Ceviz	3.700	581
Çilek (örtüaltı dahil)	52	182
Elma (Toplam)	3.142	5.100
Erik	2.210	4.573
Fındık	360	118
İncir	85	393
Kayısı (Zerdali hariç) (örtüaltı dahil)	780	772
Kestane	50	220
Kiraz	8.555	6.910
Muşmula	110	235
Nar	75	148
Şeftali (Diğer)	29.400	76.174
Şeftali (Nektarin) (örtüaltı dahil)	6.450	18.760
Trabzon Hurması	1.280	1.225
Üzüm (Sofralık Çekirdekli) (örtüaltı dahil)	1.370	1.436
Üzüm (Şaraplık)	110	108
Zeytin (Sofralık)	1.620	710
Zeytin (Yağlık)	3.620	979

Sonuç

Lapseki yöresi, coğrafik yapı ve iklim özellikleri açısından bitkisel üretim bakımından ülkemizin önemli bir ilçesidir. Sulu tarım arazilerinin varlığı ikinci ürün yetiştirme olanağı sağlamıştır. İlçenin bu özelliği, ürün çeşitliliğinin yüksek olmasına imkan vermektedir. Bölgede her türlü meyve, sebze, hububat ve yem bitkisi üretimi yapılmaktadır. Özellikle meyve üretiminde önemli bir yere sahiptir. Kiraz, şeftali ve nektarin yetiştiriciliğinde marka haline gelen Lapseki İlçesi, ihracat açısından önemli olan ve yörede yaygın olarak yetiştirilen çeşitler ile gerek Marmara bölgesi gerekse ülke ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır.

Lapseki ilçesinde oransal olarak yüksek üretim payına sahip olan şeftali-nektarin yetiştiriciliğine özel önem verilmelidir. Yöre ekolojisine adapte olarak yüksek kalite özellikleri sergileyen yerel genotipleri; diğer standart çeşitlerden farklı yapan, genetik ve pomolojik özelliklerinin belirlenerek, çeşit olarak tescillenmesi sağlanmalıdır. Yörede özel öneme sahip şeftali ve nektarin yetiştiriciliğinde yöresel bir marka olabilmek amacıyla coğrafi işaret tescili önem arz etmektedir. Bu konuda gerekli çalışmalar yapılarak “Lapseki Şeftalisi” ve “Lapseki Nektarini” isimleriyle coğrafi işaret tescili alınmalı ve yörenin hakettiği konuma gelmesi sağlanmalıdır.

Makale, araştırma yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Anonim, 2020a. <https://www.tuik.gov.tr/> (erişim tarihi: 08.09.2020) (Türkiye Şeftali Üretimi).
- Anonim, 2020b. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (Lapseki İlçesi Tarım Alanlarının Durumu).
- Anonim, 2020c. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (Lapseki İlçesi 2019 Yılı Tarla Bitkileri Ürün Dağılımı).
- Anonim, 2020d. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (2019 Yılı Lapseki İlçesi Sebze Üretimi).
- Anonim, 2020e. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (Meyve Alanlarının Dağılımı).
- Anonim, 2020f. <https://www.tuik.gov.tr/> (erişim tarihi: 09.09.2020) (Türkiye Şeftali Üretimi).
- Anonim, 2020g. <https://www.tuik.gov.tr/> (erişim tarihi: 09.09.2020) (Türkiye Nektarin Üretimi).
- Anonim, 2020h. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (Lapseki İlçesi Şeftali-Nektarin İhraçat Verileri).
- Anonim, 2020ı. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (Lapseki İlçesi Kiraz Üretimi).
- Anonim, 2020i. <https://www.tuik.gov.tr/> (erişim tarihi:10.09.2020) (Türkiye Kiraz Üretimi).
- Anonim, 2020j. Lapseki İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (2019 Yılı Lapseki Meyve Üretim Alanları ve Miktarları).
- Gür, E., 2012. Beyaz Nektarin Tiplerinin AFLP Moleküler Markör Polimorfizmi ile Aroma Bileşenlerinin Prunus Cinsine Giren Önemli Tür ve Çeşitlerle Karşılaştırılması ve Melez Populasyonların Oluşturulması, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri. Doktora Tezi, Çanakkale.
- Öztürk, E., Erduran Nemutlu, F., 2018. Kültürel Peyzaj Değerlerinin Kentsel Tasarımda Kullanımı: Lapseki (Çanakkale) İlçesi Örneği. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 20 (1), 14-25.
- Tan, S., Gür, E., & Ekinci, N., 2008. Ekonomik Kültürel ve Sosyal Değerlerle Lapseki. Lapseki Değerleri Sempozyumu (23-32). Çanakkale, Turkey.